

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Характерною особливістю сучасної правової держави є те, що всі повинні сплачувати податки, як фізичні, так і юридичні особи. В той же час, розрахунок податків та податкових платежів потребують ефективну систему обліку та звітності, яка буде давати точні значення та уявлення про виникнення податкових зобов'язань. Якщо така система існує у суб'єктів господарювання (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), то, як правило «звичайні» фізичні особи не надто переймаються цим, адже не повинні (за деякими винятками) вести облік своїх доходів, або витрат з метою оподаткування.

Тому, у фокусі сучасної науки відсутні будь-які розробки щодо ведення обліку доходів і витрат фізичних осіб, що пояснюється тим, що більшість людей не здійснюють ніякий облік і вважають це прерогативою лише суб'єктів господарювання. Варто звернути увагу на чітко регламентований облік для фізичних осіб, відповідно до підпункту "а" пункту 176.1 статті 176 розділу IV Податкового кодексу України [1] для осіб, які зобов'язані відповідно до ПКУ подавати декларацію або мають право на таке подання з метою повернення надміру сплачених податків, у тому числі при застосуванні права на податкову знижку.

В Україні порядок обліку доходів і витрат, а також реєстр з цього обліку - Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподаткованого доходу (надалі – Книга) регламентовано відповідним наказом Міністерства фінансів України [2].

Сучасний стан розвитку інформаційних технологій, застосування законодавства про електронний документообіг та електронні цифрові підписи, особливості отримання доходів фізичними особами жодним чином не враховані у введені обліку доходів та витрат у Книзі.

Так, потребує подальшого удосконалення окремі положення Порядку обліку доходів і витрат фізичних осіб щодо:

1. Дати та часу фіксації доходів (згідно Порядку *«не пізніше наступного дня»*), в той же час, обліковим періодом для визначення податків є календарний рік, а заробітну плату в сучасному світі платять мінімально двічі на місяць на банківську карточку (людина може і не знати про її надходження), тощо.

2. Не враховано особливості внесення в Книгу пасивних доходів (процентів, дивідендів тощо).

3. Книгою передбачено фіксацію доходів, які не включаються до оподаткованого доходу, але ж такі доходи жодним чином не впливають на оподаткування, що порушує вимоги юридичної відповідності, а також створює

додатковий тягар для платників податків (вони ж не зобов'язані вести бухгалтерський облік).

4. Графа 14 книги передбачає фіксацію суми сплаченого податку, хоча такі функції покладені на податкових агентів, тобто обов'язок перерахувати податки виникає у джерела виплати доходів.

Фрагмент Книги в частині обліку доходів показано в таблиці 1.

Таблиця 1

Фрагмент Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподаткованого доходу (доходи)

Дата (день, місяць, рік у форматі дд.мм.рррр.) отримання доходу, або понесення витрат, або сплати податку (збору)	Загальний річний дохід				
	джерело отриманого доходу		назва отриманого доходу	сума отриманого доходу	
	найменування юридичної особи/ П. І. Б. фізичної особи	код за ЄДРПОУ /реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта*		включається до оподаткованого доходу	не включається до оподаткованого доходу
1	2	3	4	5	6

Джерело: [2]

В той же час, Порядок заповнення Книги не передбачає фіксацію записів у хронологічному порядку та визначення підсумків за кварталний чи річний період. Хоча заповнення річної декларації, без підведення підсумків доходів та витрат, є неможливим. Фрагмент Книги в частині обліку витрат показано в таблиці 2.

Таблиця 2

Фрагмент Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподаткованого доходу (витрати)

Дата (день, місяць, рік у форматі дд.мм.рррр.) отримання доходу, або понесення витрат, або сплати податку (збору)	Витрати, пов'язані із правом на податкову знижку, та за операціями з інвестиційними активами				Сума сплаченого (перерахованого) Податку (збору)	
	джерело витрат		назва (перелік) понесених витрат	Реквізити документа, що підтверджує понесені витрати		
	найменування юридичної особи/ П.І.Б. фізичної особи	код за ЄДРПОУ /реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта*				
1	7	8	9	10	11	12

Джерело: [2]

Варто зазначити, що до витрат, які фіксуються у Книзі відносяться витрати, що пов'язані із правом на податкову знижку, а також витрати пов'язані з операціями з інвестиційними активами.

Фіксація понесених витрат здійснюється на підставі оригіналів розрахункових документів (розрахункових квитанцій, чеків, тощо), або банківських документів (платіжних доручень, банківських виписок).

В назві самої Книги є слово «суми», хоча в Порядку до Книги окремо не передбачено визначення будь-яких підсумків чи сум.

Висновки. Отже, облік доходів і витрат фізичних осіб є окремим видом обліку, який ведеться фізичними особами, що подають податкову декларацію. Відсутність наукового обґрунтування такого виду обліку, а також застосування необґрунтованих реєстрів в ньому, створює ряд негативних наслідків до яких можна віднести трудомісткість, не врахування тенденцій розвитку суспільства та економіки, відсутність релевантної інформативності.

В подальших дослідження необхідним є розширення обліку доходів і витрат фізичних осіб з метою заповнення антикорупційної декларації відповідно до вимог законодавства про боротьбу з корупцією.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02 грудня 2010 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Про затвердження форми Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподаткованого доходу та Порядку ведення обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподаткованого доходу: Наказ міністерства фінансів України від 23.06.2017 № 591 . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0871-17>